

HELINÄ RAUTAVAARA
(1928-1998)

Maailmanmatkailija ja keräilijä

HELINÄ RAUTAVAARAN ELÄMÄKERTA

Sisältö

I. Maailmalle 4

Professorin tytär	4
Nuoren Helinän piirroksia ja tekstejä	6
Nuori reportteri	7
Peukaloliisan synty	8

II. Maailmalla 9

"Lakkasin kyselemästä"	9
"Teen väitöskirjatutkimusta"	
Pyöräillen Etelä-Amerikkaan	10
Brasilia: tanssi ja uskonto	12
Saharan eteläpuolelle	13
Rastojen luona	15

III. Maailmalta 16

Kokoelma	16
Toiminta Suomessa	17
Elämä kotimaassa	17
Kokoelman matka museoon	19

Helinä Rautavaaran näyttelyt	20
Helinä Rautavaaran cv	22

Reppumatkaaja Helinä Rautavaara Iranissa. 1956

Filosofian maisteri Helinä Rautavaara teki elämäntyönsä eri kulttuurien ja uskontojen dokumentoijana. Hän teki yliopistosta valmistumisen jälkeen 1950-luvulla matkoja Euroopan ulkopuolisiin kohteisiin toimittajana. Nämä matkat Pohjois-Afrikkaan, Lähi-itään ja Etelä-Aasiaan tulivat tutuiksi Suomen kansalle värikkäästi kirjoitettujen Seuralehden artikkelien kautta.

Keräämästään aineistosta Rautavaara valmisti myös ensimmäiset radio- ja televisio-ohjelmansa. Myöhemmiltä matkoilta kertyi suuri määrä valokuvia, kaitafilmiä, ääninauhotteita sekä videokuvaa. Helinä Rautavaara kerä-

si aineistoa väitöskirjaa varten oleskellen pitkään Latinalaisessa Amerikassa ja Afrikassa. Väitöskirja ei valmistunut, mutta Rautavaara oppi kohteista paljon.

Suomessa Rautavaara tuli tunnetuksi persoonallisena Latinalaisen Amerikan, Karibian ja Afrikan tuntijana, joka omisti viimeiset vuotensa museohankkeensa valmisteluun. Rautavaara käytti laajan kontaktiverkoston luomiseen eri maanosissa hyvää yleissivistystään ja esiintymistaitoaan, sekä Suomen puolueetonta mainetta. Taiteellinen luovuus oli yhtä tärkeä työkalu Rautavaaran keräilytyössä kuin kirjallinen taustatietokin.

Nuori Helinä Rautavaara

I.Maailmalle

Professorin tytär

Isä: Toivo Rautavaara, s. 27.2.1905
Viipurissa, k. 4.3.1987 Helsingissä.

Monipuolinen maatalous- ja metsätieteen tohtori, professori ja Maatilahallituksen korkea virkamies tuli suomalaiselle yleisölle tutuksi sotien aikana ja sen jälkeen julkaisemillaan kansantajuisilla kasvi- ja sieniooppaila. Hän oli perustamassa terveellisiä elämäntapoja edistäviä lehtiä ja kotimaisia ja kansainvälisiä järjestöjä.

Helinä Rautavaara muistelee haastatteluissaan, että isä oli paljon pois-
sa juuri hänen kasvuaikanaan. Toivo Rautavaara oli pitkiä aikoja töissä Turussa, työmatkoilla, ja sota-aika piti hänet rintamalla. Kirjeet kuitenkin kulkivat tiuhaan. Yhdessä niistä isä tuli luvanneeksi 20-vuotiaalle tyttärelleen: ”Olen valmis myötävai-
kuttamaan opintomatkoihisikin vaikka mihin maailman ääriin, kunhan vain

ennen matkalle lähtöäsi suunnilleen
osaat tarvittavia kieliä ja teet järjel-
listä ohjelmaa.”

Äiti: Karin Alina (s.Kajava)
Rautavaara, s. 21.10.1901
Lemulla, k. 1981 Helsingissä.

Helinä Rautavaaran äiti Kaarina Rautavaara oli ammatiltaan kielen-
kääntäjä ja pikakirjoittaja. Toivo ja Kaarina saivat 23- ja 27-vuotiaana tyttären, jolle antoivat nimeksi Heli-
nä, mutta jonka nimeksi kotipiirissä muodostui ”Tuitu” ja ”Tuija”.

Kaarina Rautavaara toimi sotavuo-
sina eduskunnan konekirjoittajana ja kun isäkin oli rintamalla, tytär sai oppia itsenäiseksi nuoreksi naisek-
si. Milloin hänet lähetettiin sukulaisten hoiviin Vantaalle, milloin pakattiin junaan pidemmille evakkomatkoille. Kaarina Rautavaara yritti sinnikkäästi kasvattaa lennokasta tytärtään so-
vinnaiseen ja sivistyneeseen elämään.

Vanhemmat Toivo ja Kaarina Rautavaara

”Heikki” eli Helinä aseensa kanssa

Äiti seurasi kirjeillään tytärtään pit-
kin Eurooppaa ja muita mantereita,
ja puuttui usein ohjeillaan tyttärensä
valintoihin pikkutarkastikin.

Helinä Rautavaaran lapsuus kului Hel-
singin puutarhamaisella laidalla Arabi-
an kaupunginosassa. Koulua hän kävi
Alli Nissisen valmistavassa koulussa
ja siirtyi sieltä vuonna 1937 Helsingin
Suomalaiseen Yhteiskouluun toiselle
luokalle, josta valmistui ylioppilaaksi
vuonna 1948. Hän harrasti laulamista
ja pianonsoittoa, jota hän opiskeli Si-
belius-Akatemian nuoriso-oppilaana
kuusi vuotta. Helinän teini-iässä perhe
muutti Helsingin keskustaan Töölöön.

Helinä Rautavaara kärsi ikätove-
riensa tavoin sota-ajan koettele-
muksista. Muun muassa hänen kou-
luaan, SYK:ta pommitettiin. Myös
Rautavaarojen taloon osui pom-
mi. Keväällä 1944 Helinä lähetet-
tiin pommituksia pakoon maa-
laistaloon Polvijärvelle lähelle
Ilomantsia. Hän pestautui valepu-
kuisena Heikki Rautavaaran ni-
mellä nuorten miesten joukos-
sa apumieheksi, joiden tehtävä oli
mm. etsiä desantteja rintaman ta-
kana. Desantit olivat vihollisia, jotka
lähetettiin rintaman taakse tuhoa-
maan siviilikohteita. SYK:ssa Helinä
sai lempinimen ”desanttien kauhu”.

Alli Nissisen valmistavan koulun luokkakuvaa

Nuoruuden luokkakuvaa SYK:sta

Nuoren Helinän piirroksia ja tekstejä

Helinä Rautavaara kävi ystävänsä Kaijan kanssa intensiivistä kirjeenvaihtoa roolihahmoina nimeltä McGregor ja Stone. Ystävyykset kanavoivat näin sodan aiheuttamia pelkojaan ja toisaalta kävivät läpi sota-ajan ihanteita kirjallisen

Aaveratsastaja-novellin kuvitusta, miehen ja naisen kohtaaminen. Lyijykynäpiirros paperille

Naisen kasvokuva. Lyijykynäpiirros paperille. 1941

fantasian muodossa. He olisivat halunneet tehdä isänmaan hyväksi paljon enemmän kuin mitä tytöille oli mahdollista. Sota-aikana koululaisilla oli työvelvollisuus, ja Helinä Rautavaarakin osallistui työleireille. Lukiolaisena hän kävi kesätöissä eri puolella Suomea, mm. Kainuussa tukin uitossa ja Pohjanmaalla uimaopettajana.

Psykologian pro gradu -työnsä Helinä Rautavaara teki pohjalaisesta kansanluonteesta vertailemalla Vaasan lääniä Suomen muihin lääneihin. Hän sovelsi sveitsiläisen L. Szóndin e-faktorin käsitettä ja ihmisluonteen typologisia jaotteluja. Rautavaara suoritti myös äitinsä toivoman kansakoulunopettajan tutkinnon ja toimi tässä ammatissa matkojensa välillä 50-luvulla.

Miehen kasvokuva. Hilippiirros paperille. 4.4.1950

Nuori reportteri

Kesällä 1948 Helinä Rautavaara osallistui Hässelbyssä Tukholman lähellä kansainväliselle rauhanleirille, jolle osallistui nuoria jopa Brasiliasta, USA:sta ja Vietnamista asti. Kahden ja puolen viikon työleirin ajan Helinä piti taukoa 16-tuntisista tiskaajan kesätyöpäivistään tukholmalaisessa hotellin ravintolassa. Kesätyöt jatkuivat 1950-luvun alun ajan Tukholmassa, jossa vasta avioitunut Rautavaara-Pelander-aviopari asui yhdessä. Sieltä he lähtivät myös yhdessä Euroopan matkoilleen, muun muassa Englantiin opiskelijakokoukseen ja liftaten Ranskan läpi Espanjaan.

1950-luvun alussa Helinä Rautavaara toimi lentokentän kenttäemäntänä Malmilla ja Seutulassa. Muistel-

Kansainvälisen rauhanleirin osanottajia Ruotsissa. 1948

Matkalaisten varjot espanjalaisella kylänraitilla. 1953

lessaan oppivuosiaan lehtimiehenä Rautavaara valitteli kameroiden kalteutta ja vaikeakäyttöisyyttä.

Helinä Rautavaara polkupyörämatkalla Suomessa. 1940-luku

Peukaloliisan synty

Helinän päätös lähteä matkalle Lähi-idän läpi Intiaan oli itsenäisesti tehty: ”Minä nyt ajattelin, että silkkitiekin on ollut niin monta tuhatta vuotta, kai siellä nyt jotenkin läpi pääsee.” ”Yksilöä kunnioitettiin, en minä millään osannut pelätä, vain näitä käytännön ongelmia ihmettelin.”

Vanhemmat sen sijaan pitivät matkaa vaarallisena eivätkä arvostaneet tyttären yritystä ymmärtää Euroopan ulkopuolisia kulttuureja: ”Täytyy aina muistaa Kiplingin totuus: itä on itä ja länsi on länsi, ne eivät voi koskaan kohdata toisiaan eivätkä koskaan ymmärtämään toisiaan”, kirjoitti isä tyttärelleen Irakiin tammikuussa 1956.

Artikkelikollaasi Näin syntyi Peukalo-Liisa. Leike Dagens Nyheter -lehestä 23.12.1954

Peukalo-Liisana karavaaniteillä -artikkeli. 1955

Valikoima passeja

Ruotsin ja Tunisian passileimoja. 1954

Passien tunnistetietosivut. 1963

II. Maailmalla

”Lakkasin kyselemästä”

Peukaloliisana Helinä Rautavaara matkusti maateitse Keski- ja Etelä-Aasiassa. Voimakkaan vaikutuksen häneen teki se, kuinka temppelitaiteen kautta tutuksi tullut kuvasto heräsi eloon uskonnollisissa juhlissa. Hän kommentoi matkaansa jälkeensä: ”Vasta kun pääsin Ceyloniin, aloin uppoutua siihen kulttuuriin ja nähdä sitä. Intia oli vaikea, vaikka siellä oli upeita asioita, olosuhteet olivat minulle shokki.”

Vuonna 1991 Helinä Rautavaara teki lyhyen keruumatkan Maleesiaan, Indonesiaan ja Singapooreen. Tässä osassa Aasiaa hän ei ollut aikaisemmin vieraillut.

Katuteatteria Malediiveilla. 1956

Katuteatteria Malediiveilla. 1956

Katuteatteria Malediiveilla. 1956

”Teen väitöskirjatutkimusta”

Pyöräillen Etelä-Amerikkaan

Helinä Rautavaara sai vuonna 1958 ASLA-Fullbright-stipendin, jolla hänet kustannettiin Ann Arborin yliopistoon Michiganiin suorittamaan psykologian jatko-opintoja. Helinä Rautavaara aloitti polkupyörämatkailun pitkät taipaleet jo USA:ssa. Hän alkoi myös seurustella lääketiedettä opiskeleleen Larryn kanssa, mutta halu nähdä maailmaa ylitti aikomukset asettua aloilleen uuteen maahan.

Helinä Rautavaara päätti lähteä polkupyörämatkalle Meksikon ja Keski-Amerikan läpi Etelä-Amerikkaan. Rautavaara tutustui taiteilijoihin ja pääsi arkeologien mukana käymään myös kuuluisilla maya-raunioilla. Etelä-Meksikossa hän tutustui tanskalaissyntyiseen mayojen tutkijaan Frans Blomiin, jonka Na Bolomina tunnettu koti oli jo tuolloin kansainvälinen alueen tutkijoiden tukikohta.

Etelä-Amerikkaan päästyään Helinä Rautavaara oli nähnyt sekä vuoristojen

intiaanien rituaaleja että Atlantin rannikon eurooppalaistyyliä kansantansseja. Kolumbiassa Rautavaara kuuli sankarilauluja, jotka ylistivät sissipäällikkö Chispasia. Hän koetti tavoittaa tätä kipinän (esp. 'chispa') tavoin pakenevaa sankaria, kunnes viimein tapasi hänet Toliman vuorilla. Kotiin Toivo Rautavaaralle hän kirjoitti innostuneen kirjeen, jossa kertoi päättäneensä tehdä sosiaalipsykologisen tutkimuksen sisäin psyykestä. Artikkelin, jonka Helinä Rautavaara sai julkaistua Suomessa Capitán Chispasista, sai aikaan kotijoukkojen arvosteluryöpyä.

Bolivian matkaansa, jonka tuloksena syntyi radio-ohjelmia paikalliselle yleisradiolle, Rautavaara muistelee seuraavasti: ”Joka kylässä on eri pyhimys. Pitää ottaa selvää, missä on se katolinen pyhimysjuhla. Sehän aloitetaan yhdeksän päivää aikaisemmin, sinne pitää mennä ajoissa, että näkee koko sen rikkauksen. Menin juhlista juhliin ja yritin sitten aina saada magnetofonia lainaksi jostain.”

Vielä 1990-luvun alussa Helinä Rautavaara teki lyhyen kiertomatkan Meksikoon ja Keski-Amerikkaan.

Helinä Rautavaara Kolumbiassa. 1960

Helinä Rautavaara ja Frans Blom, San Cristóbal de Las Casas. 1960

Brasilia: tanssi ja uskonto

Ensimmäisellä matkallaan Brasiliaan vuonna 1963-1964 (Rio de Janeiro, Bahía, Recife) Helinä Rautavaara joutui candomblé-rituaalien ja capoeira-taistelutanssin lumoihin. Hän alkoi kerätä aineistoa afrobrasilialaisista uskonnoista väitöskirjaa varten ja tarkasteli niitä yksilöpsykologiselta kannalta. Toisella, stipendin avulla tehdyllä

1970-1971 matkallaan (São Paulo, Bahía, Rio de Janeiro ja Manaus) Rautavaara syvensi tietojansa nauhoittamalla rituaalien selityksiä paikan päällä ja kuvaamalla initiaatiomenoja uudella kaitafilmi-kamerallaan. Hänet hyväksyttiin paikkoihin, joihin uskontoon vihkitymättömillä ei tavallisesti ollut pääsyä. Tutustuminen afrobrasilialaisiin uskontoihin herätti kiinnostuksen myös Afrikkaa kohtaan.

Helinä Rautavaara ja Cabocla Pena Dorada käärme vyötäisillään.
Rio de Janeiro, Brasilia 1963

Saharan eteläpuolelle

Vuonna 1966 Helinä Rautavaara matkusti ensimmäistä kertaa Länsi-Afrikkaan ja osallistui UNESCO:n Afrikan ja Latinalaisen Amerikan kulttuurikollokvioon. Sen jälkeen

hän jatkoi itsenäisesti matkaansa Beninin tasavaltaan (ent. Dahomey) ja osallistui Premier Festival des Arts Nègresiin Senegalissa. Festivaali oli Latinalaisen Amerikan ja Brasilian tutkijoiden sekä yleensäkin mustan tietoisuuden taiteilijaedustajien

Helinä Rautavaara Ghanassa. 1986

kohtaamispaikka, jossa Rautavaara kertoi oppineensa kuukaudessa enemmän afrikkalaisesta kulttuurista kuin koko siihenastisen elämänsä aikana. Siellä Rautavaara tapasi myös ensimmäistä kertaa Etiopian valtionpäämiehen His Imperial Majesty Haile Selassien.

Itä-Afrikkaan Helinä suuntasi matkansa vuosina 1973-1974. Keniaan hän matkusti Kalevi Keinäsen edullisella turistilennolla maan itsenäisyyden 10-vuotisjuhlien aikaan vuoden 1973 lopulla ja palasi takaisin Ugandan kautta helmikuussa 1974. Matkalla hän tutustui mm. Idi Aminiin, jolle kertoi toiveestaan tutustua vanhojen kuningaskuntien perinteeseen maassa. Rautavaara pääsikin kiertämään maan eri heimojen parissa virallisilla vierailuilla ja teki nauhoituksia ugandalaisissa temppeleissä. Ghanassa Helinä Rautavaara matkusti vuosina 1976 ja 1986. Hän kierteli eri puolilla maata, kuvaten eri etnisten ryhmien festivaaleja ja uskonnollisia rituaaleja. Rautavaara sai matkoillaan nimen Nana Akua Okomfo. Monimerkityksinen Nana tarkoittaa joko äitiä tai isovanhempaa, ja se voi myös merkitä päällikköä. Okomfo puolestaan tarkoittaa pappia tai papitarta.

Helinä Rautavaara palasi Nigeriaan vuonna 1976 tutkimaan Brasiliaan saapuneiden afrikkalaisten

vaikutteiden alkuperää. Hänellä oli vaikeuksia saada haastatteluja, mutta esinekulttuuria hän tallensi valokuvien sekä muutamien ostoin. Lagosissa pidetyn FESTAC 77-festivaalin yhteydessä hän kiersi myös Nigerian islamilaisessa pohjoisosassa. Vuonna 1988 jolloin Rautavaara piti valokuvanäytelyn Benin Cityn yliopistossa, hän hankki lisää nigerialaisia esineitä.

Senegaliin Helinä Rautavaara palasi kymmenisen kertaa vuodesta 1984 alkaen. Senegalilaiseen bayefall-sufismiin hän paneutui siinä määrin, että esimerkiksi vuonna 1991 hän teki muiden kiireisten projektiansa ohessa pyhiinvaellusmatkan Senegaliin bayefallien pyhille paikoille. Vuosina 1989-90 Helinä Rautavaara teki kolme lyhyttä matkaa Egyptiin. Ensimmäisellä kerralla hän tapasi naisseikin luxorilaisessa moskeijassa ja toisella hän oli mukana seikin hautaisissa.

Vuonna 1974 lapsesta asti likinäköisen Helinä Rautavaaran huono näkö heikkeni entisestään. Hän oli siirtynyt jatkamaan opintojaan vasta perustetulle uskontotieteen laitokselle, mutta ei kyennyt suorittamaan kirjallisuuskuulustelua loppuun. Hän jatkoi apurahojen anomista aluksi Brasilian, myöhemmin Jamaikan uskontojen tutkimukseen.

Rastojen luona

Helinä Rautavaara tutustui rastafari-liikkeeseen Lontoon ja New Yorkin matkoillaan vuonna 1980. Sanojen mukaan hänet vedettiin mukaan rastafarilaisuuteen hänen Afrikka-kiinnostuksensa vuoksi. Myös hänen kykynsä liikkua luontevasti värillisten vähemmistöjen parissa lähenesi häntä mustien uusiin liikkeisiin. Vuonna 1981 Helinä Rautavaara oli noin puolen vuoden matkalla Jamaikalla tutustumassa sikäläisiin synkretistisiin uskontoihin. Rautavaara tutustui paikallisiin rastayhteisöihin ja reggae-muusikoihin. Hän kuvasi ja

nauhoitti rastafarien rituaaleja, esimerkiksi Haile Selassien kruunajaisen 50-vuotisjuhlan muistoksi pidettyjä seremonioita. Hän oli mukana Bob Marleyn hautaisissa Kingstonissa, National Arenalla 21.5.1981. Rastauskoon vihitty Rautavaara teki itseään tunnetuksi ”valkoisena rastana” Ras Benjaminina.

Vuonna 1991 Helinä Rautavaara teki lyhyen mutta sitäkin merkityksellisemmän matkan Haitiin ja Dominikaaniseen tasavaltaan. Matkalta hankitusta temppeliesineistöstä Rautavaara kokosi ensimmäisen museon ytimen.

Prince Emmanuel I. Jamaica, 1981

III. Maailmalta

Kokoelma

Helinä Rautavaara kertoi hänen ensimmäisen varsinaisen kokoelmansa olleen neljän sadan niteen Brasilia-aiheinen kirjaston. Hankki-miinsa esineisiin Rautavaara usein liitti jännittävän tarinan esineen al-kuperäiseltä käyttöpaikalta, vaikka joukossa olikin paljon huutokau-pasta hankittuja antiikkiesineitä.

Helinä Rautavaaralle pukeutuminen etnisiin tyylihin ja kodin sisustami-nen eksoottisilla esineillä heijasteli-vat sekä 1960–1990 -lukujen tyylejä että keräilijän omaa makua. Rauta-vaara näki kokoelmansa seuraavas-ti: ”En ole koskaan ymmärtänyt esi-neen merkitystä esineenä, vaan se on aina osa koko kulttuuria puhu-mattakaan sitten osa jotain määrät-tyä rituaalia.”

Helinä Rautavaara salongin itä-Afrikka-seinän edessä

Helinä Rautavaara kolmipiikit kädessä Intiasta palattuaan. 1957

Helinä Rautavaara ja rumpu. 1960–70 -luku

Toiminta Suomessa

Toimittaja Helinä Rautavaara teki vuonna 1958 yhdessä Suomen yleisradion toimittajan kanssa yh-den maan ensimmäisiä kotimaisia televisio-ohjelmia. Hän ansaitsi osan toimeentulostaan 1970-lu-vulla radio-ohjelmia tekemällä. Li-säksi hän piti monia luentoja muun muassa Brazilian uskonnoista ja rastafarilaisuudesta.

Helinä Rautavaara ja Maailmankisat -kilpailun osanottajia Senaatintorilla

Elämä kotimaassa

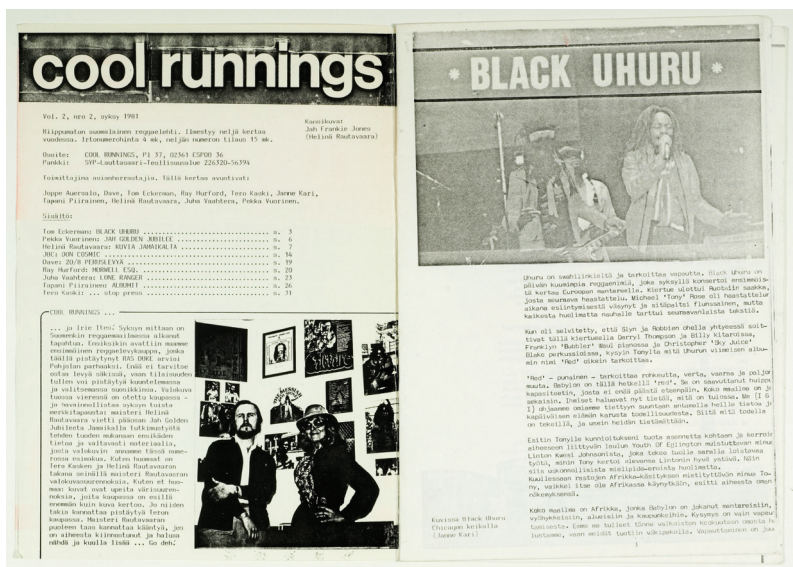
Helinä Rautavaaran kodista muo-dostui pieni kulttuurien kohtaus-paikka. 1960-luvulta alkaen Rauta-vaara tutustui moniin afrikkalaisiin diplomaatteihin, joita vieraili myös hänen kotonaan. Tuttavuuksia tut-kijoihin syntyi Jyväskylän yliopis-tolla pidetyissä kansainvälisissä ke-säkokouksissa. 1970-luvulla Helinä Rautavaaran kotona vieraili muun muassa kenialaisia urheilijavierai-ta, jotka osallistuivat Helsingissä pidettyihin kansainvälisiin urheilu-kisoihin. Helinä Rautavaara kuului noin kahteenkymmeneen suoma-laiseen ystävyysseuraan. Monille niistä Rautavaara lainasi kuvama-teriaalia messujen ja tapahtumien ajaksi.

Nigerilainen professori Mabogunje ja Helinä Rautavaara Jyväskylän Kesässä. 1968

Cool runnings -lehden kansilehti. 1981

Cool runnings -lehden sisäaukeama. 1981

Kokoelman matka museoon

Vuonna 1991 Helinä Rautavaara vuokrasi Ruusulankatu 8:sta entisen myymälätilan, johon hän avasi ensimmäisen yleisölle avoimen yksityismuseon. Kotikokoelmiinkin oli moni voinut tutustua, mutta uuteen tilaan Rautavaara alkoi ottaa vastaan varauksia ryhmävierailuille. Baga-Zombie-museoon oli kerätty rituaaliesineistö, jonka Rautavaara toi lyhyeltä Haitin matkaltaan vuonna 1990. Lisäksi siellä oli buddhalaista, meksikolaista ja länsiafrikkalaista esineistöä. Museon kruunasi näyteikkunaan sijoitettu vuonna 1885 Brysselissä tehty belgialaisen lasitaiteilija Jean-Baptiste Capronnier'n valmistama lasimaalausseinä. Esineiden luettelointi alkoi vuonna 1991.

Vuonna 1995 Rautavaara vuokrasi uudelle Baga-Zombie-museolle lisää tilaa Ruusulankatu 11:sta. Helinä Rautavaaran tavoitteena oli turvata kokoelmansa tulevaisuus, ja monivaiheisten neuvottelujen tuloksena 1997 perustettiin säätiö, jossa oli edustajat Espoon kaupungilta, Suomen Antropologisesta Seurasta, Helsingin yliopistosta ja Museoliitosta. Vuonna 1998 Helinä Rautavaaran kotimuseoista ja töölöläisistä yksityismuseoista siirrettiin esineet Tapiolaan, Weilin-Göösin painotalon kolmanteen kerrokseen kunnostettuun museoon.

Helinä Rautavaara olohuoneessaan, taustalla hänen akvarellejaan ja matkamuistojaan. 1960-70 -luku

Helinä Rautavaara takanaan eteisen peili ja Brasiliasta tuotuja esineitä. 1970-80 -luku

HELINÄ RAUTAVAARAN NÄYTTELYT

Näyttely omista maalauksista	1971	Sao Paulon kansallinen yliopisto, Brasilia	Ghana–Nigeria Kuningaskunnista pilvenpiirtäjiin	7.5.–3.6.1990	Itäkeskuksen monitoimitalo, Helsinki
Kuvia Jamaikalta	2.11.1980– 2.11.1981	Black Star -levykauppa, Helsinki	Baga-Zombie Ethnographical Museum	9.9.1991–1998	Ruusulankatu 8, Helsinki
Roots-rasta-reggae	3.8.–13.8.1982 1.9.–15.9.1982 10/1982 1.11.–30.11.1982 17.2.1983	Verso, Turku Hotelli Hesperia, Helsinki Tampere Pinachoteca, Jyväskylä Tornio	Ghana–Nigeria Kuningaskunnista pilvenpiirtäjiin	1991	Tukholma
Africa–Jamaica	15.1.–15.3.1984 3.2.–15.3.1985	SIDA, Tukholma Itäkeskuksen monitoimitalo, Helsinki	Mystical visions, Lasermuunnelmia	14.5.–7.6.1992	Galleria Finnfoto
Sincretismo afro-brasileiro	18.1.–30.1.1985	Studio Julius	Iris, Suomalaisia Naisvalokuvaajia 1910–1960-luvuilta. Yhteisnäyttely	5.6.–9.8.1992 22.9–23.10.1994	Suomen valokuvataiteen museo, Helsinki Turun kulttuurikeskus
Senegal–Gambia, Kansan- uskoa Islamin varjossa	12.–31.5.1987	Itäkeskuksen monitoimitalo, Helsinki	Mexico, Lindo y Querido 3000 vuotta kulttuuria	12.5.–23.6.1993	STOA-galleria, Helsinki
India–Nepal, Pyhiä paikkoja	12.–31.5.1987	Itäkeskuksen monitoimitalo, Helsinki	Guatemala, Jumalia, temppeleitä ja perinteen rikkautta Väli-Amerikassa	12.5.–23.6.1993	STOA-galleria, Helsinki
Näyttely	1988	University of Benin, Benin city, Nigeria University of Lagos, Nigeria	Himalayalta Malesiaan, Uskontojen kohtaustapa	17.5.–20.6.1995	STOA-galleria, Helsinki
Africa, Rituaalivaihteluita Länsi-Afrikasta– lasimaalauksia Senegalista	7.4.–14.5.1989	Galleria Otso, Espoo	Visioita mystiikasta, Elektrografiikkaa	12.–28.9.1996	Galleria Marian portti, Lahti
Egypti, Elämää Niilin rannoilla	1.–31.12.1989	Itäkeskuksen monitoimitalo, Helsinki	Aurinko, aurinkotaidon näyttely. Yhteisnäyttely	05/1997	Rauman taidemuseo

HELINÄ RAUTAVAARA (1928-1998)

Syntyi 24.3.1928 Helsingissä

Kuoli 19.2.1998 Helsingissä

1930-luku lapsuus Helsingissä

1937 oppilaaksi Helsingin Suomalaiseen Yhteiskouluun

1939–40, 1942–44 sotavuodet, koulunkäynnissä taukoja

1940-luku pianotunteja Sibelius-Akatemiassa. Kesätöitä eri puolella Suomea ja Tukholmassa

1946 ylioppilas, pääsy Helsingin yliopistoon

28.6.1950 avioliitto fil.yo, tekn. yo Alex Leopold Pelanderin (16.5.1951 alkaen Gelhar) kanssa

30.5.1952 FK Helsingin yliopistosta. Psykologian ja kasvatustieteen laudatur. Pro gradu –työ Szóndin e-faktorin kohtalonmahdollisuuksien typologinen soveltaminen eteläpohjalaisiin

1952–53 opintoja Helsingin opettajakorkeakoulussa

1953–54 matematiikan tuntiopettajana Helsingin Suomalaisessa Yhteiskoulussa

1954–57 matkat Pohjois-Afrikassa sekä Lähi-idässä ja Etelä-Aasiassa. Kaksi Peukaloliisa-artikkelisarjaa Seura-lehteen. Aloittaa valokuvauksen dokumentointimielessä

3.2.1955 avioero, nimenmuutos Rautavaara

31.5.1957 promovointi psykologian maisteriksi

1957–58 opettajan sijaisuuksia Helsingissä

1958–59 ASLA-Fulbright-stipendiaattina: psykologian jatko-opintoja University of Michiganissa Ann Arborissa, Michiganissa, USA:ssa

1960–62 polkupyörämatka Pan American Highwayta Meksikosta Chileen. Aloittaa nauhoitukset magneettinauhurilla. Ensimmäiset radio-ohjelmat Bolivian yleisradiolle

1963–64 tutustumismatka Brasiliaan, afrikkalaisperäisiin candomblé ja umbanda -uskontoihin

1966 UNESCO:n kutsumana Afrikan ja Latinalaisen Amerikan kulttuurikollokviossa, lisäksi itsenäisesti kiertomatalla Beninin tasavallassa (ent. Dahomey); osallistuu Premier Festival des Arts Nègreen Senegalissa (1.4–24.4.1966)

1967 ensimmäiset radio-ohjelmat Suomen Yleisradiolle

1968 pitkä jatko-opintojen valmistelumatka Pariisiin

1969–71 tutkimustyötä Brasiliassa, São Paulon yliopiston stipendiaattina. Aloittaa kaitafilmauksen super 8 -filmille

1972–80 uskontotieteen opintoja Helsingin yliopistossa

1973–74 puolen vuoden kenttätö- ja tutustumismatka Keniaan ja Ugandaan

1974 näön heikkeneminen, lukemisen vaikeutuminen

1976 ensimmäinen lyhyt matka Ghanaan

1977 festivaalimatka Lagosiin FESTAC '77-festivaaleille. Pitkä materiaalin keruumatka eri puolille Nigeriää

1980–81 tutustuminen rastafarilaisuuteen New Yorkissa, Lontoossa ja pitkällä Jamaikan matkalla. Osallistuu mm. Bob Marleyn hautajaisiin

1980–95 aktiivinen näyttelyjen järjestämisjakso alkaen Africa–Jamaica -kiertonäyttelystä

1984 tutustuminen sufilaisuuden haaraan, bayefallismiin Gambiassa ja Senegalissa

1986 Intian–Nepalin kiertomatka. Pitkä materiaalin keruumatka Ghanaan

1987–88 pitkät keruumatkat Senegaliin ja Nigeriaan

1989 kaksi lyhyttä matka Egyptiin

1990 lyhyt keruumatka Haitille

1991 lyhyt keruumatka Malesiaan, Indonesiaan ja Singaporeen. Matka Jemeniin. Pyhiinvaellusmatka bayefallien pyhille paikoille Senegalissa. Baga-Zombie-museon avaaminen. Esineistön luetteloinnin alku

1992–93 lyhyt matka Etelä-Intiaan. Kiertomatka Meksikoon ja Keski-Amerikkaan

1994–95 matkat Sri Lankaan, Intiaan ja Nepaliin

1995 laajalle levinneen syövän toteaminen

1996–97 lyhyet keruumatkat Tunisiaan ja Marokkoon

1997 Helinä Rautavaaran etnografisen museosäätiön perustaminen Espoon kaupungissa

1998 Helinä Rautavaaran museon avaaminen, neljä kuukautta Rautavaaran kuoleman jälkeen

EMMA | KAMU | KELLOMUSEO | LELUMUSEO
HELINÄ RAUTAVAARAN MUSEO | GALLERIA AARNI

Näyttelykeskus **Weegee**

AHERTAJANTIE 5, TAPIOLA. WWW.WEEGEE.FI

HE
LINÄ
RAUTAVAARAN
MUSEO

www.helinamuseo.fi